ALOITE KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN VAMMAISNEUVOSTOLLE

Käsiteltäväksi vammaisneuvoston kokouksessa

Esittäjä: Hannastiina Hammarén-Lankila, Muuramen vammaisneuvoston jäsen / Muuramen edustaja Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvostossa

Päivämäärä: 16.9.2026

Aihe: Henkilökohtaisen avun työnantajamallin matkakustannusten ennakkorahoituksen epäämiset, päätöksenteon viivästykset ja laillisuusvalvojien huomautusten huomioiminen Hyvaksissa

1. Tausta ja nykytila Keski-Suomen hyvinvointialueella

Henkilökohtainen apu on asiakasmaksulain mukaan käyttäjälleen maksuton vammaispalvelu. Keski-Suomen hyvinvointialueella (Hyvaks) noudatettava käytäntö, jossa työnantajana toimiva vammainen henkilö velvoitetaan maksamaan henkilökohtaisen avustajansa matka-, majoitus- ja muut työnantajakulut ensin itse, on osoittautunut palvelun käyttäjille kohtuuttomaksi. Vaikka hyvinvointialue on aiemmin linjannut, että suurille kuluille voi poikkeustapauksissa hakea ennakkorahoitusta, kentältä ja palvelun käyttäjiltä kantautuu nyt huolestuttavaa viestiä. Laajemmin hyvinvointialueella, ja Muuramessakin, on noussut esiin perusteltu huoli ja keskustelu siitä, ettei kalliimpiakaan matkakuluja enää käytännössä myönnetä ennakkoon korvattaviksi. Hakemuksia evätään tai jo ennakkoon kerrotaan, että kulut maksetaan vasta myöhemmin. Tämän lisäksi päätökset avustajien matkakulujen jälkikäteisistä maksuista viipyvät sekä omakohtaisten kokemusten että muiden vammaisten henkilöiden kuulemien tietojen mukaan varsin pitkään.

Käsittelyaikojen pitkittyminen vaarantaa vakavasti vammaisen henkilön – erityisesti pienituloisten ja perusturvan varassa elävien henkilökohtaisen avun käyttäjien – taloudellisen tilanteen ja toimeentulon. Pakko toimia hyvinvointialueen "pankkina" voi johtaa siihen, ettei lakisääteistä oikeutta apuun uskalleta tai voida käyttää. Tämä puolestaan estää näitä henkilöitä yhdenvertaisesti osallistumaan omassa arjessaan erilaisiin asioihin osana yhteiskuntaa.

2. Laillisuusvalvojien antamat ratkaisut ja huomautukset

Hyvaks:n henkilökohtaisen avun työnantajamallin maksukäytännöt ja päätöksentekoprosessit ovat saaneet osakseen vakavaa kritiikkiä ylimmiltä laillisuusvalvojilta:

- **Yhdenvertaisuusvaltuutettu (YVV)** on virallisessa kannanotossaan todennut, että omien varojen sitominen avustajan kuluihin sotii lakisääteistä maksuttomuutta vastaan. Se asettaa vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan ja luo kynnyksen palvelun käyttämiselle. YVV on kantanut huolta myös siitä, että taloudellinen taakka ja riskit murentavat työnantajamallin pohjaa.

- **Eduskunnan apulaisoikeusasiamies (AOA)** antoi maaliskuussa 2026 erittäin vakavan ratkaisun (**EOAK/687/2025**), joka koski juuri Hyvaksia. AOA totesi hyvinvointialueen menetelleen lainvastaisesti palkanmaksujärjestelyjen pakottamisessa. Erityisen merkittävää tämän aloitteen kannalta on, että AOA antoi huomautuksen Hyvaksille **päätöksenteon vakavasta laiminlyönnistä ja viivyttelystä**. Kyseisessä tapauksessa asiakas oli joutunut odottamaan korvauspäätöksiä kuukausien ajan ja maksamaan kymmeniä tuhansia euroja omista varoistaan hyvinvointialueen passiivisuuden vuoksi.

3. Esitys vammaisneuvostolle ja vaatimukset jatkotoimenpiteistä

Vammaisneuvoston lakisääteisenä tehtävänä on edistää vammaisten henkilöiden tasapuolista osallistumista ja varmistaa, että hyvinvointialueen palvelut vastaavat lakia ja asiakkaiden tarpeita. Tämän vuoksi esitän, että **Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvosto ottaa tämän aloitteen omaksi viralliseksi kannanotokseen ja saattaa sen viipymättä aluehallituksen ja aluevaltuuston käsiteltäväksi** siten, että hyvinvointialueelta vaaditaan seuraavia korjaavia toimenpiteitä:

1. **Ennakkorahoituksen tosiasiallinen varmistaminen:**
   Hyvinvointialueen on katkaistava käytännön esteet ja varmistettava, että suuret ja kalliit matkakustannukset korvataan todellisuudessa ennakkoon aina, kun jälkikäteinen maksu vaarantaisi asiakkaan talouden.

2. **Maksatuspäätösten viivästysten korjaaminen:** Kulukorvausten käsittelylle ja maksatukselle on asetettava sitova ja lyhyt määräaika, jotta pienituloiset asiakkaat eivät joudu odottamaan rahojaan viikkoja tai kuukausia.

3. **Suoralaskutukseen siirtyminen:** Työnantajamallin kulujen maksatusta on uudistettava siten, että siirrytään suoralaskutukseen tai maksusitoumusmalleihin YVV:n ja AOA:n suositusten mukaisesti, jolloin vammaisen henkilön rooli välikätenä ja rahoittajana poistuu.

4. **Selvitys nykytilasta:** Hyvinvointialueen vammaispalvelujen johdon on annettava vammaisneuvostolle virallinen selvitys EOAK/687/2025 -ratkaisun toimenpiteistä sekä siitä, miten matkakulujen ennakkoja ja käsittelyaikoja valvotaan.

Esitän, että yo. asia kirjataan pöytäkirjaan ja lähetetään tiedoksi aluehallitukselle, aluevaltuustolle sekä vammaispalvelujen johdolle.

Muuramessa 16.9.2026

Hannastiina Hammarén-Lankila

Keski-Suomen hyvinvointialueen koulutettu kokemusasiantuntija
Muuramen vammaisneuvoston jäsen
Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvoston Muuramen edustaja
Suomen harvinaissairaiden ja -vammaisten kattojärjestö HARSO ry:n kokemustoimija

Suomen Ehlers-Danlos -yhdistys ry:n hallituksen jäsen
Järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöydän jäsen kaudella 2025-2026 (Omais-, potilas- ja kansanterveysjärjestöt)
Vertaistukija
Järjestelmäpäällikkö (työkyvyttömyyseläkkeellä)

P. 040 594 2693
E-mail hammhann@hotmail.com
Instagram @hooastee
Blogi https://kiinteyttavavaikutus.blogspot.fi